

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

79
HR J I RAASCHOU-NIELSEN
PARKVEJ 10
2960 RUNGSTED KYST

SORANER - *bladet*

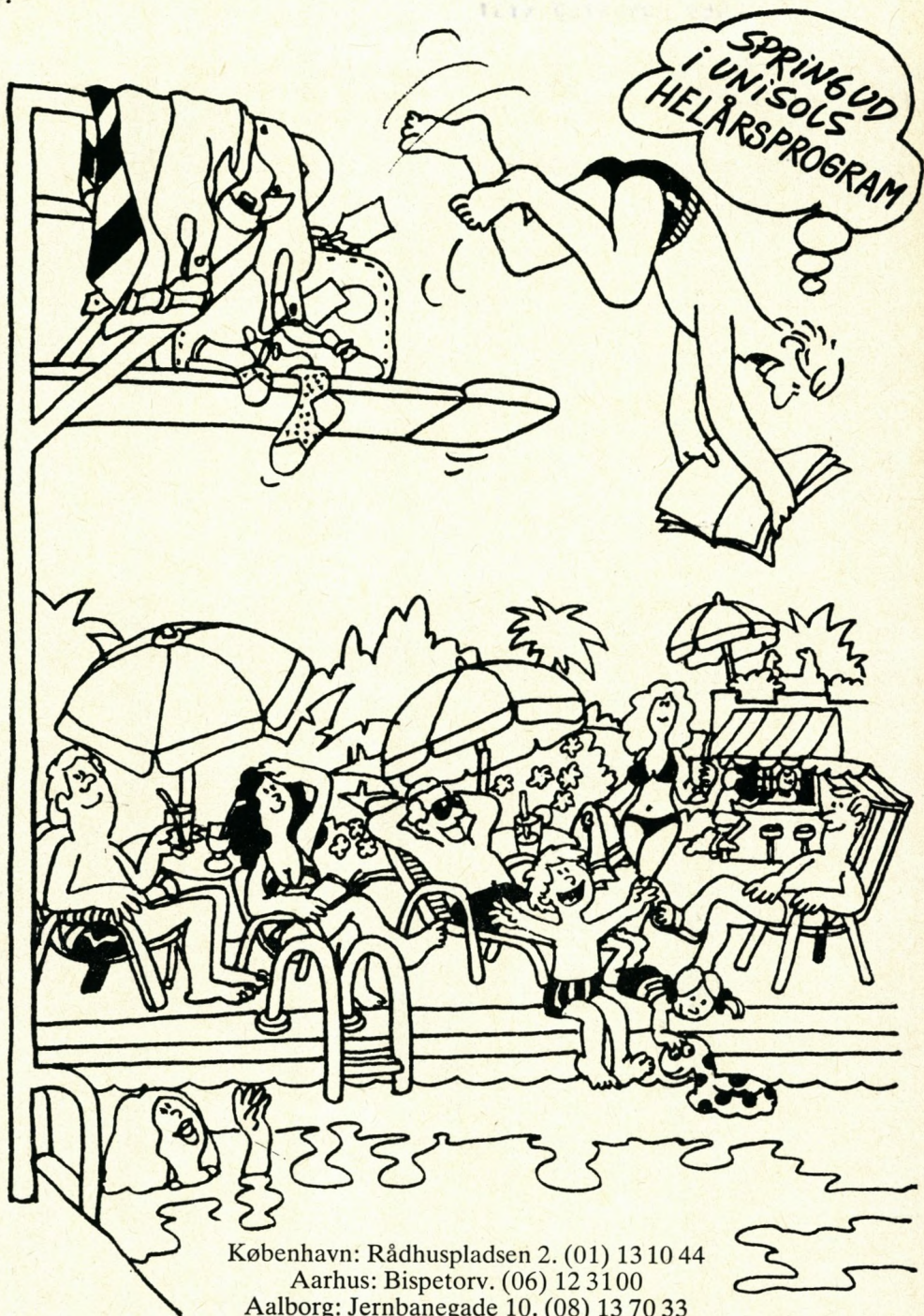
Månedsskrift for Soransk Samfund

Februar

1978

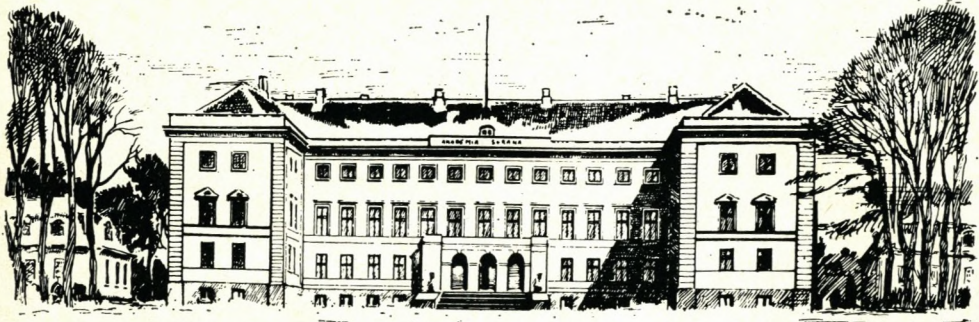

Ludvig Holberg efter stik af O. H. de Lode 1752.

København: Rådhuspladsen 2. (01) 13 10 44
Aarhus: Bispetorv. (06) 12 31 00
Aalborg: Jernbanegade 10. (08) 13 70 33
Odense: Kongensgade 69B. (09) 1125 72

UNI SOL

Chr. Tom Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORØNER-BLADET

FEBRUAR 1978

63. ÅRGANG

NUMMER 2

HOLBERG

hans forhold til sundhed, sygdom og læger

Det kommer mig for, at en af forskellene på det, der kræves af en i skolen, og det, man senere i livet udsættes for, er den, at i skolen pålægges man idelig at skulle løse og besvare opgaver, som ligger udenfor ens interessesfære, og som man derfor kun har ringe kendskab til, ja, måske kun ringe evne til. I modsætning hertil har de fleste af os senere i livet den mulighed selv at vælge det virkefelt, som har ens evne og interesse.

Da Erik Sanders for nogle måneder siden spurgte mig, om jeg ved Jydske Afdelings Holbergfest i år ville fortælle om Holberg og lægerne, følte jeg mig pludselig hensat til skoletiden, hvor jeg skulle skrive dansk stil om et emne, som jeg aldrig havde beskæftiget mig med. Det gik meget hurtigt op for mig, at nogle af de få håndgribelige facts, jeg vidste om min ven fra Sorø-årene var, at han var født den 3. december 1684 og død natten mellem den 27. og 28. januar 1754 lidt over 69 år gammel. Ganske vist er det mere, end Holberg selv vidste, thi ikke blot kendte han af naturlige årsager ikke sin dødsdag, men det blev først i hans livs aften, at hans rigtige fødselsdag blev klar for ham. Han skriver således i en epistel: »Min Herre forlanger at faa vide min Alder: Hand siger, sig derover at have fundet adskillige uoverensstemmende Data, saavel udi fremmede, som mine egne Skrifter. Jeg haver selv paa et Haar ikke vidst det rette Datum, men alleeneste sat det Aar 1685, hvorudi jeg meenede at være kommen til Verden. Men da jeg for kort Tid siden lod mig tilskikke Udskrift af Kirke-Bogen i Bergen udi Norge, mærkede jeg min Vildfarelse og fandt, at

jeg var fød Ao. 1684, saa at jeg nu ikke er langt fra 70 Aar«.

Nu var naturligvis denne min begrænsede viden om Holberg jo ikke nok til at lave en tale over, så jeg måtte søge tilflugt i Holbergs egne skrifter, og her er jeg lektor Ranvig, som jo selv er student fra Sorø i 1935, megen tak skyldig for al venlig hjælp.

I min after-dinner-speech har jeg da valgt i væsentlig udstrækning at lade Holberg selv fortælle om sit forhold og sit syn på læger, sygdom og sundhed, således som jeg har fundet det udtrykt karakteristiske steder i hans skrifter såvel epistler som moralske skrifter, memoirer og komedier. For ikke at trætte for meget har jeg valgt at undlade hver gang at nævne, hvor de forskellige citater står. Jeg skal endvidere tillade mig at komme med supplerende kommentarer, hvor jeg finder det betimeligt.

Af Holbergs skrifter og forskellige overleveringer synes det at fremgå, at han fra fødselen har været noget svagelig og antagelig noget splejset. Han siger selv: »For 40 Aar siden var mine Kræfter saa svage, at mine Venner spaaede, at jeg ikke levede længe, hvis jeg ikke vilde æde og drikke bedre; men de fleste af disse Prædikantere, som pleyede deres Legemer godt, ere for længe siden baade døde og begravne«.

Trods sin svage start i livet kan han dog mod dets slutning skrive: »Jeg er fød Anno 1684, saa at jeg nu ikke er langt fra 70 Aar. Det er alt, hved jeg med slet Helbred fra Barnsben har kunnet vente« og »haver næst

Gud at tilskrive min Diæt og mit ordentlige Levned, at jeg har bragt det til den Alder, og at jeg af 12 Søkende er den eeneste tilbage«. Andet sted siger han: »Mine Svagheder have stedse været de samme, og fast udi lige Grad bestaaende udi hede skarpe Vædsker, hvorføre min daglige Drik har været Vand og mavre Kiød-Supper, item Caffé tvende Gange om Dagen, hvoraf jeg stedse har fundet mig husvalet. Jeg siger, at mine Svagheder stedse have været de samme, undtagen for nogle Aar siden, da jeg har været plaget med Stranguria (vanskelig vandladning), hvilket tilfælde har foraaesaget, at jeg ikke drister mig til at bivaane Forsamlinger paa de Steder, hvor jeg, naar Vandet trykker, ikke strax kan komme ud. Det samme har foraaesaget, at jeg ofte hører ilde hos dem, som ikke vide Aarsagen til min Udeblivelse, og som hentyde det enten til Forseelse eller Koldsindighed. Et Menneske bliver ofte lastet for de Ting, hvor udi det aldeles ingen Skyld haver«.

Diagnostikken på Holbergs tid var naturligvis noget usikker, og vi ved ikke rigtig hvilke svagheder, det er, han hentyder til, når han siger, at det har været de samme livet igennem. Det synes imidlertid at være en ret almindelig antagelse, som formodentlig ikke er helt ved siden af, at det har drejet sig om hypokondri eller miltsyge, som han selv benævner den.

Holberg omtaler og forsvarer flere gange miltsygen i sine skrifter: »Af alle de Plager, hvorom jeg af Erfarenhed kand dømme, er Hypochondrie den u-lideligste. Svagheden er vel lærd og fornemme: Men det er og alt, hvad man kand sige til dens Berømmelse, og kand dette være saa liden Trøst for Patienter, at jeg troer, ingen tog i Betænkning at renoncere baade paa Stand og Lærdom, for at blive den qvit. Hvad som foraaesager, at Miltsyge er meest utaalelig, er dette, at Svagheden fører Utaalmodighed med sig«. »Det allerhaardeste er, at hans Utaalmodighed legges ham til Last«.

Der er næppe tvivl om, at Holberg, som så mange andre på sin tid, også har haft regulære somatiske sygdomme, og her hæfter man sig særligt ved den feber, som plagede ham på hans ungdomsrejser rundt i hele Europa. Første gang den omtales, er vistnok i hans memoirer fra hans ophold som 20-årig i Amsterdam: »Desforuden frygtede jeg for min slette Helbred og den stedsevarende Feber, der stedse holdte mig, hvorudover jeg svandt stærkt ind, og plagedes stærk med Mathed, over alt dette tog jeg mig saa nær, at jeg af Sorg tænkte paa at reyse hiem igien«.

Senere omtales feberen under ophold i Paris, men særligt galt var det på en sørejse fra Marscilles til Genua: »Paa denne Reyse var jeg stærk angreben af Feberen; og det er rimeligt, at jeg har faaet den af at æde alt for mange Druer. I heele 8 Dage laae jeg fast i Skipperens Køye, saa stærkt tog min Feber til«. »Da jeg var kommen til Genua, haabede jeg nok at blive cureret for min Sygdom, men den tog der saa stærkt til, at jeg gandske

maatte gaa til Sengs; strax blev den til Qvartan, hvilken man forsikrede mig i Genua vilde være den hele Vinter«.

Hvad det er for en feber, Holberg har haft, ved vi ikke, men betegnelsen Qvartan har antagelig allerede på Holbergs tid været brugt om Malaria. Da den imidlertid senere i livet ikke synes at plage ham så meget, er diagnosen næppe rigtig.

En god fornemmelse af de vanskeligheder, som rejser i udlandet den gang bød på, får man, når man senere læser: »Jeg havde med Taalmodighed udstaaet denne Sygdom, havde det været i et andet Land end Italien, ja, om det havde været i en anden Bye i Italien end Genua, hvor jeg maatte fornemme, at Guds-frygt, Barmhertighed og andre Christelige Dyder havde aldeles ingen Sted hos Giæstgiverne«. Han fortæller derefter videre, hvorledes folk i Italien betragter Genuenserne som svindlere og tyve og skriver så: »Saaledes var ogsaa min Vert, thi han regnede ikke Nætterne, som andre pleyer, men talte hver Time jeg laae, og naar jeg om Eftermiddagen af Mathed kastede mig lidet paa Sengen, begierede han Penge for hver Time«. Og senere: »Her laae jeg uden all menneskelig Hielp, ingen havde jeg, som kunde faa mit Legeme noget til Gode, ingen havde jeg, som kunde bære Omsorg for Siælen, der saa got som spillede mig paa Halsen. Dog alligevel skiulte jeg Sygdommen, det meeste jeg kunde, saasom jeg frygtede for Menneskene, hvilke med deres urimelige Snak letteligen kunde have gjort Ende paa mig«.

Trods sine besværligheder nåede Holberg dog efterhånden frem til Rom, hvor han tilbragte vinteren. Det var rejsens endemål, og da han skulle tiltræde hjemrejsen mod Danmark, overvejede han nøje rejsemåden, og han havde valget mellem en sørejse eller at vandre til fods. Sådan en spadseretur fra Rom til København var åbenbart ikke noget, man tog så tungt dengang, og man må formode, at hvis man dengang har brugt udtrykket indenforgå-afstand så har man ment noget andet, end man mener i dag, hvor grænsen synes at være nogle få hundrede meter. Holberg skriver således, at han besluttede »at gaae til Fods, og det meste siden Nøden drev mig dertil; men jeg haabede ogsaa ved den idelige Bevægelse at drive min Feber til Dørs. Derfor reyste jeg fra Rom sidst i Februario og kom 14ten Dage derefter til Florentz baade med et sundt Legeme og en god Humeur«, så kuren har åbenbart hjulpet, og Holberg fortsatte sin spadseretur hjem over Alperne, og for at få noget ud af turen slog han et smut ind over Lyon og Paris. I Lyon blev han igen plaget af feber, som fortsatte på turen til Paris, men han skriver selv, at han ankom til Paris »saa brun i Ansigtet, at man skulde tænke jeg var en Morian« og »saa tyk som en Borgmester«. Når man således hører om hans velnærede og sunde ydre, kan man nok have sine tvivl om, hvor alvorlig denne feber, som nu har plaget ham i månedsvis, virkelig kan have været. Det er heller ikke sandsynligt, at

Holberg nogensinde fik målt sin temperatur, idet termometret ikke var i brug på hans tid, og man kan endda måske have mistanke om, at en del af hans feber var miltsyge.

Med hensyn til behandlingen af de forskellige sygdomme og lidelser havde Holberg sine egne ideer, og han er overbevist om, at et jævnt og beskedent levned er det, der båder hans helbred bedst: »Fra min allerførste Ungdom har jeg stedse mærket, at der er ingen Ting saa skadelig for min Sundhed, som Vellyst. Herudover har jeg stedse levet meget afholden og sparsom«. At han i sine senere år endvidere levede et overordentligt regelmæssigt liv, kan man få indtryk af, når han skriver: »Jeg kand af min ordentlige Diæt og mine Middags-Maaltider vide enhver Dag udi Ugen; thi naar min Kammer-Pige bringer mig til Middags-Maaltid en Havre-Suppe med en Kalve-Steg, veed jeg, at det er Mandag, og naar den 3die Ret, som er Fisk, kommer dertil, er det samme som hun vil sige, i Dag er Tiirsdag, og saa fremdeles«. Holberg er fuldt ud klar over, at hans måde at leve på ikke nødvendigvis er den eneste rigtige, og et andet sted forsvarer han således en mand, som siger: »Mine Maaltider maa rette sig efter min Mave og ikke efter Solens Gang«, og et andet sted går han imod en for streng diæt, og han »holder for, at en alt for nøye afpasset Diæt ikke er saa tienlig for et Menneskes Legem, som man indbilder sig«, »thi paa en Debauche udi Mad og Drikke følger ofte en Evacuation eller et Anstød af Feber, som begge rense Legemet«.

Som nævnt er hans tillid til de såkaldte sundhedsregler og naturens lægende kræfter store, hvorfor han skriver: »Naar jeg er syg, bruger jeg ingen Medicine, men holder mig aleene fra det som kand være skadeligt, og lader Naturen raade, thi jeg kand vidne, at jeg aldrig har fundet nogen Virkning af Pulver og Draaber, og derfor holder for, at Naturen hos mig uden Medhielp af Doctor eller Chirugus vil raade aleene. Man siger vel, at man ved Medicamenter maa hielpe paa Naturen; men det kand være Spørgsmaal, om Naturen ikke dermed meere forvirres end hielpes udi sine Forretninger«.

Som bekendt lider Holberg trods alle sundhedsregler af sygdom, og han skriver et sted: »At jeg ikke er frisk, er ey min Skyld; Thi jeg tager nøye i Agt alle Sundheds Regler, og hvad Medicamenter angaar, da kand jeg sige, at jeg aldrig haver fundet Lettelse af noget«.

Med hensyn til medikamenters virkemåde har Holberg et syn, som senere videnskabelige undersøgelser til fulde har bekræftet, men som mange ofte glemmer, nemlig den såkaldte placebo-effekt. Placebo-effekten består som bekendt i, at patienten kan have samme virkning af f. eks. en kalktablett eller en simpel saltvandsindsprøjtning, som han har af stærkt virkende medikamenter. Vi ser således patienter, der lider af søvnløshed, sove glimrende på en kalktablett, når blot de tror, at det er en sovetablett, de har fået, og vi ser endogså patienter med så stærke smerter, at morfinpræ-

parater er nødvendige, falde til ro i op mod 60 pct. af tilfældene, når blot de tror, at den saltvandsindsprøjtning man giver, er morfin.

Holbergs opfattelse kommer til udtryk bl. a. et sted, hvor han omtaler et medikament, som var stærkt fremme i tiden, nemlig Tjærevand: »Min Herre forlanger udi sin seneste Skrivelse at vide min Betænkning over den Cur, som gøres med Tiære-Vand og spørger, om jeg vil raade ham at bruge det samme. Jeg kand ikke raade fra nogen slags Medicine, som Patienter i Hobetall befinde sig vel ved. Thi, om et helt Hospital af syge Lemmer befandtes at være cureret ved Svovel-Stikker, eller Pølse-Pinde, kunde og burde jeg ikke andet end recommendere slige Midler. Det er ligemeget, hvorledes en cureres, naar han ikkun bliver cureret. Det er i mine Tanker ellers uvist, om Patienterne kand tilskrive denne gode Virkning Tiære-Vands Kraft, eller deres egen Troe og Indbildning«. »Jeg raade derfor min Herre og alle andre at bruge dette Vand saa længe, som Recepten er i Credit og Reputation: Det er Tids nok at ophøre, naar man mærker, at denne alamosiske Medicine ingen Virkning meer haver«, og videre skriver han: »Jeg negter ikke Tiærens Virkning og Nytte; men jeg haver hidintil aleene brugt den til at smøre min Vogn med; saasom jeg ikke aleene troer, men fuldkommenligen veed, at den Cur er probat«.

Det viser sig, at Holberg i sin opfattelse af tjærevand formentlig har ret, for senere i livet kan han skrive: »Jeg haver i lang Tiid intet hørt meere tale om Tiære-Vand og Gratia probatum; hvilket giver til kiende, at disse tvende Recepter ingen Virkning meer maa have: Og er i saa Maade min Spaadom opfyldt, nemlig at deres Kraft bestoed udi Patientens Indbildning, og at den vilde forsvinde med Troens Aftagelse«. »Thi, ligesom en Dragt, der zirer og pryder et Aar, bliver til Vanheld et andet Aar; saa taber en medicinsk Recept all sin Kraft og Styrke, saa snart en anden kommer i Reputation igen. Man maa derfor bruge en Medicine, imedens den er paa Moden: Thi, saa snart den kommer ud af Moden, er den ingen Medicine meer«. Denne opfattelse er også kommet til udtryk i vor moderne tid, hvor man lidt spøgefuldt siger, at en specialist er en, der sørger for at være i stand til at foreskrive en ny medicin, et halvt år før andre får fat i den.

Der er dog et medikament, som Holberg er tilbøjelig til at tillægge nogen virkning: »Udi den Peruvianske Bark, som gemeenligen kaldes China, maa være nogen Realitet, efterdits Reputation udi mange Aar ikke aleene er bleven staaende, men ogsaa meer og meer tilvoxer. Thi, da man ikkun tilforn brugte den for at fordrive Feber, bruges den nu med Succes mod adskillige andre Svagheder: Og de, som haver prædikedet saa stærkt mod denne Bark, tie nu gandske stille«. Det kan næppe undre os, at Holberg også her har ret i sin iagttagelse, idet den Peruvianske Bark indeholder stoffet Kinin, som jo stadig er et af vore bedste midler mod malaria.

Et af de midler, som Holberg i sine senere år anvendte mod alle sine svagheder, var kaffe. Det var på hans tid et ret nyt nydelsesmiddel, og han skriver således: »Her udi Norden er den sildere indbragt; thi jeg hørte i min Barndom intet derom talt: Og mange betiende sig i Begyndelsen af brændte Bygkorn, som man paa Thee-Huusene skiænkede for Caffé, efterdi Folk ingen Forskiel endda kunde giøre paa Smagen«.

Om sin egen brug deraf siger Holberg bl.a.: »Du laster mig for min Thee- og Café Drik, som du holder for at være skadelig for min Helbred, og at svække min Mave. Jeg derimod er af andre Tanker, helst i Henseende til Café, hvormed jeg bilder mig ind at kunde formilde alle Svagheder, saa jeg bruger den ogsaa mod Tandpine«.

I forbifarten kan vi måske nævne de øvrige dyder, som Holberg i øvrigt tillægger kaffen: »Hvis ingen anden Nytte var ved Thee og Café, var dog denne, at Drukkenskab, som tilforn gik saa meget i Svang, derved temmelig er kommen af Brug. Nu kand vore Hustruer og Døttre giøre 10 Visitter en Eftermiddag og komme ganske ædrue tilbage«.

Dette har endvidere ført til, at Holberg i sine senere år foretrækker fruentimmer-selskaber, og han skriver: »En anden Aarsag, hvi jeg heller søger Fruentimmer-Selskab, er denne: Naar jeg kommer i Mænds Selskab,

præsenteres mig enten et Glas Viin eller en Pibe Tobac, som aldeles ikke er min Ragout. Udi Fruentimmer-Selskab derimod faaer jeg Thee, Café og jævn Pølse-Snak; hvilket accommoderer mig best udi mine ledige Timer«.

I anledning af den livsudfoldelse, som jeg forventer vil finde sted efter middagen, kan jeg måske tillade mig et par korte bemærkninger udenfor emnet og nævne hvilket syn Holberg dels et sted i sine epistler og dels i en komedie anlægger på forholdet mellem de to køn. I sine epistler skriver han således: »Jeg haver mærket, sagde Henric udi Masceraden, at man ved Dantz kand fordrive Løstagtighed; Thi mangel en Gang naar jeg tager en Jomfrue op at dantze med, er jeg forliebt som en Spanier; men ofte, naar Dantzen er til Ende, er jeg saa kydsk som en West-Friser: saa at jeg slutter, at Cupido gaer ud ved Bevægelse og stærk Sved«. Det, Holberg her hentyder til, er antagelig komedien Mascerade, hvor Henrik et sted siger: »Jeg blev ogsaa forliebt udi adskillige Piger; men da jeg kom til at Dantze, svedede jeg Kiærligheden bort. Jeg var færdig at døe af Kiærlighed til een, som jeg tog op til Hane-Dantzen; men inden den lange Dantz kom til Ende,, gik der saa meget Cupido ud ved Sved af alle Ender paa mig, at jeg ikke gad see den Pige meer for mine Øyen«.

Fortsættes i næste nr.

Sorø-Veddebanen

Thomassen. Peer: Sorø-Veddebanen. Eget forlag, 1976.

Sorø-Veddebanen, der anlagdes straks efter århundredskiftet, indviedes 1/2 1903, kørte til 30/6 1933 og som godsbane til 8/10 1951, er nok efterhånden glemt af de fleste. Den anlagdes med dobbelt formål: For det første at give Sorø by forbindelse med landstationen, og for det andet at sikre byens nordlige opland.

Med hensyn til det sidstnævnte så udkonkurreredes den snart af rutebilerne. Kun godstransporterne mellem by og landstationen – godsmængden mellem bystationen og Vedde var, bortset fra krigsårenes tørvetransporter, ret forsvindende – holdt liv i banen de sidste år.

Og dette lille stræk, ca. 2,5 km., overlevede da også resten af den 16 km lange bane med næsten 20 år, idet godstrafikken over Flommen først indstilledes i 1970.

Peer Thomassen har med denne lille bog leveret et stykke særdeles underholdende og sober soransk lokalhistorie. Pudsig er det at se på f.eks. banedæmningen over Flommen med en jernbaneentusiasts øjne:

»Mærkværdigvis har der været ønsker fremst at om at fjerne dæmningen over Flommen og dermed den tiltalende sti uden vejtrafik – af hensyn til udsigten over søen, hvem der så end skulle nyde denne. På den parallelt løbende skovvej kører nogle bilister, der bør

have deres opmærksomhed henledt på vejen i stedet for på en eventuel udsigt«.

Nåjaja. I dag er Veddebanen i ordets bogstaveligste forstand sporløst forsvundet. Kun dæmningen over Flommen, stationsbygningerne i Sorø (by), Pedersborg, Døjringe og Munkbjergby samt nogle få stenkirker hist og her er tilbage. Det eneste, der står mellem Veddebanen og den totale forglemmelse, er faktisk Peer Thomassens bog. Og den er ikke det kedeligste minde, en jernbane kunne ønske sig.

Salling.

Brev til Soranerbladet

A propos *snyderhistorier*, der ikke er hørt før (frokosten 3. nov. -77), er her en, som far (»Fatter«) fortalte en dag, han kom hjem:

I det lange frikvarter havde et par af de yngste lærere – det må have været, da *Damgaard* og *Nordahl* var nye (eller var det *Pihlkjær*?) lavet en rebus: De havde lagt et gammelt fedtet ruder es og Holtens jakke ved siden af hinanden på et bord. – Løsningen? Vor gamle Karo (Carreau) holdt en støj (Holtens tøj)!

Det er en anden en, du kan putte i din pibe og ryge!

Bedste Soranerhilsen

Krudtpeter.

Frokosten den 5. januar 1978

Meddelelser i pressen om Lorrys lukning havde skabt tvivl om, hvor denne årets første frokost så skulle foregå; men Carlsen (S 1976) og jeg var blevet enige om bare at tage derud og lade tilfældet råde. Men det havde den gamle redacteur, Rantzau (R 1937) heldigvis ikke; da vi nåede frem, stod han og Soele (S 1943) og henviste til Frbg. Rådhuskælder, hvor Dégner (R 1921) og brødrene Mitens (S 1935 og 1941) allerede ventede, og vi hurtigt fik selskab af Mackeprang (S 1913), Suhr (S 1914), Ragnhild Hoffmeyer (1925) og en bande 1935 og 1941) allerede ventede, og vi hurtigt Lundsteen, der på eksemplarisk vis havde sat hinanden stævne.

Da formanden var optaget af at skære i folk, præsiderede Rantzau, bød velkommen, håbede vi ville tale meget om dette og hint, udbragte et leve for Skolen og bad mig synge for! De andre kunne synge, og jeg kunne teksten (sådan da!).

Der var en flink ikke-til-at-hyle-ud-af-det tjener, en fin platte (40,50 kr.) og øl til 9.00 kr. (!)

Vi spændte over 63 år, så i den ivrige erindrings-snak viste det sig hurtigt, at vi huskede lærerne meget forskelligt; vi talte især om Marcus Pedersen og Thomsen, og dér havde de to ældste kun anden-hånds kendskab til Marcus, og Carlsen måtte melde helt pas – men han var nu 3. generation på skolen, så emnerne var ham alligevel ikke ukendte. Det blev til mange historier – og hvad drenge dog hæfter sig ved og stadig kan huske! En lille uretfærdighed eller et venligt ord på rette tid og sted; Rantzau påstod, at hans håndskrift den dag i dag er præget af Thomsens undervisning.

Hans Mitens (S 1941) mindedes møderne i Badse Winthers tid. De to brødre er også blandt dem, man kan finde i »familieoversigterne« bag i soranerbiografierne; men det havde været en fordel, når man kom fra Færøerne ned på skolen at være præpareret i forvejen eller »arvelig belastet«. Det havde givet

et naturligt tilhørsforhold til skolen og overfor lærerne, et forhold der var blevet forstærket i krigsårene, hvor færingerne var afskåret fra at komme hjem; i den forbindelse ville han særlig mindes Raaschou-Nielsen.

Lilleør talte om regeringsskiftet mellem Bohn, der vandrede rundt med stokken – og brugte den! – men kunne klare drenge, som ikke kunne begå sig på andre skoler, og Højby, der nok lagde den grove tone og spanskrøret på hylden, men til gengæld smed folk ud. Han huskede også elevernes aktion, da der var tale om, at Højby ville afskaffe uniformerne.

»Men nu er tiderne skiftet...« og med disse ord gav han erindringsbolden videre til Carlsen, der replicerede, at nu var uniformen ved at komme på mode igen! Han havde oplevet skiftet ikke bare med uniformen, samarbejdsudvalg, lærerråd og sligt, men også at hans lærere er ved at gå af. Han regnede med, at om 10 år ville han ingen lærere kende på Skolen; men begrebet at løbe rundt om hovedbygningen findes stadig.

Mackeprang præsenterede sig som en røst fra graven; det var en meget åndsfrisk røst, og graven må være fuld af erindringer. Denne gang var det noget med en togrejse i Jylland, en pigeskoleklasse og hans klasse. Fatter kommenterede det således »en lømmel er, når man kører i kupé med piger!«, men fra pigeskolen fik rektor et brev – oplæst under dyb tavshed ved lovsang – der karakteriserede drengene som »en klasse, der opførte sig ridderligt og hjælpsomt«, – således kan også eleverne opfattes forskelligt.

Derefter brændte det løs fra alle sider med Fatter-historier: om frugtplukning (»Nu har I vel husket at fylde lommerne«), sneboldkamp (»I må gerne skyde på mig, men I må sgu ikke skyde piben ud af munden på mig!«), regneprøver (»Du skal alligevel have mg ÷« – drengen var flink til gymnastik) og meget mere.

En majoritet fortsatte på Pretoria, nogle endda længe. *Saxtorph (S 1940).*

Redaktøren flytter den 1. marts 1978 fra Ålsgårde og søger varig bopæl helst på det københavnske Frederiksberg. Da jeg er alene, er mit behov beskedent (1-1½ værelse). Jeg larmer ikke!

Adresse p.t.: c/o Bergsøe, Bülowsvej 24, 1870 København V.
Tlf. (01) 31 87 31.

S. G. A. fot.

Sletten ved Sardes

I Akademiets hovedbygning hænger et meget stort maleri: Sletten ved Sardes. De, der daglig færdes i bygningen, tænker vel ikke så meget på billedet og dets skaber, men når man kun lejlighedsvis ser det, gør det stærkt indtryk.

Det er malet af Harald Jerichau (1851-78). Han var søn af den kendte billedhugger Jens Adolf Jerichau (der i hvert fald huskes for sit værk: Panterjægeren) og den tysk-polske malerinde Elisabeth Jerichau Baumann, som bl. a. malede det i sin tid kendte symbolske billede »Danmark«: En ung kvinde, der med et flag i hånden går gennem en kornmark. Hun har også malet H. C. Andersen, og trods sin fremmedartede afstamning, følte hun sig nært knyttet til sit nye fædreland.

Harald Jerichau tog rige evner i arv fra sine forældre og rejste tidlig udenlands for at uddanne sig.

Han blev tidlig gift med sin kusine, Maria Kutzner, datter af hans mors søster, og hun fulgte ham på hans rejser bl. a. til det, der dengang hed Konstantinopel. De havde den store sorg, at deres barn døde kun 3 måneder gammel. Og allerede halvandet år efter døde også moderen.

Uden tvivl har disse begivenheder, der ned-

bøjede Harald Jerichau, bidraget til hans tidlige død i Rom, den 6. marts 1878.

Men han nåede altså at fuldføre det store billede af »Sletten ved Sardes«. Det var bestilt af brygger I. C. Jacobsen og blev udstillet i København 1879.

En senere tid har været noget forbeholden over for dets værdi, da det unægtelig ligger langt fra vor tids kunstretninger. Men måske netop derfor kan det stadig gøre indtryk.

Brygger Jacobsen skænkede billedet til Statens Museum for Kunst, som har deponeret det på Akademiet.

Man må dog tro, at et stort talent gik tabt ved Harald Jerichau's tidlige død. Og alt, hvad en eftertid kan gøre, er at huske hans navn og mindes hans skæbne.

Aage Grønnegaard.

Litteratur: *Elisabeth Jerichau: Til Erindring om Harald Jerichau* (1879).

Orienteringsløb

Søndag den 2. april afholdes orienteringsløbet i Sorø.

Vi mødes omklædte i Baldursalen kl. 08,30 medbringende om muligt kompas. Efter løbet er deltagerne inviteret til spisning på skolen.

Tilmelding senest onsdag den 29. marts til:

O. V. Halken,
Soldraget 60,
3460 Birkerød.

02 - 81 56 01 efter kl. 18.

Gamle Soranerblade

Årgangene 1943-1977 (ikke komplette!) kan erholdes gratis hos cand. pharm. *N. Ulrik Møller*, Mylius Erichsens Vej 88, 9210 Aalborg SØ, tlf. (08) 14 06 87.

Til optagelsesprøve på Sorø Akademi 1921

Mellemskoleeksamen var overstået, nu skulle jeg i gymnasiet.

Siden min mors død 1911 havde jeg klaret mig alene dagene igennem i hjemmet ved Grønlandstorvet ved Nyboder, så det kunne jeg vel også i fremtiden, alligevel mente min far, at det nok var bedre, om jeg kom på Sorø Akademi, men da det jo – i overensstemmelse med sandheden – kunne være svært at blive optaget der, bestemte vi, at Metropolitan-skolen burde være i reserve. Imidlertid krævedes også dér optagelsesprøve, og den fandt sted dagen før den på Sorø Akademi og varede godt en halv dag. I dansk eksaminerede lektor Th. Thors, senere rektor i Aalborg, på en så hyggelig og fornøjelig måde, at jeg egentlig ganske godt kunne tænke mig at fortsætte i den skole, men da jeg kom ud i skolegården og så den lille asfalterede plads med et enligt træ i midten, fire høje mure på siderne og en række wc-er langs den ene, foretog beejstringen sig noget, tilmed lå skolen dengang på hjørnet af Fjolsstræde og Store Kanikkestræde. Heldigvis kunne min far, da han nogen tid efter modtog meddelelse fra Kbh's skoledirektør om, at »drengen Trygve Hogstad var optaget i Metropolitan skolens l. g. m.« med tak svare, at vi havde fundet noget bedre. – Det var gået sådan til.

Efter prøven på M.skolen travede jeg samme aften til Hovedbanegården, men vi havde fået forkert besked, toget var kørt, trav hjem igen, en kop kaffe, så i trav (jeg fulgte på forhånd »Fatter«s parole: Al gang foregår i løv!) ud til næste afgang kl. 23,30.

Det var et bumletog, men jeg passede godt på ikke at falde i søvn og kom af i Sorø kl. 2 om natten. Der var uhyggelig tomt. Hvor var byen? Ingen at spørge. Jo, på perronen stod en enlig mand fra Ballerup. Hans søn og dennes kammerat skulle også til prøve og var ankommet om eftermiddagen. Han vidste, at byen lå langt fra stationen – men hvad vej lå den? Hen til hjørnet, kigge til begge sider – vælger heldigvis at gå til højre. Nu begynder det at lysne, og et slot dukker op! »Det er Akademiet«, siger min ledsager, så er vi på rette vej, når byen og går op ad Rolighed. Der er jo et hotel! Duer ikke, manden har bestilt værelse på »Frederik d. 7'ende«. Videre til Absalonsgade, Storgade og Torvet, men så havde vi da straks set det meste af byen. Efter længere tids hamren på porten blev vi endelig lukket ind til 4 timers søvn inden morgenkaffen kl. 7.

Kl. 8 sad man ved den skriftlige prøve og – så henrykt ud på den solglitrende sø omkranset af den grønne skov. »Her skal det være!« sagde jeg til mig selv og kilede på med opgaverne. Derpå fulgte mit første møde med vandre lærere. Aspiranterne blev nemlig fordelt på flere klasseværelser, hvorefter de forskellige faglærere vandrede fra værelse til værelse og eksaminerede. Først kom den barsk

udsende lektor Glahn, der ville prøve, hvad jeg duede til i svensk, men efter en kort oplæsning afbrød han mig, »Sig mig, er du da svensker?« »Nej«, svarede jeg, »jeg er født i Norge og taler stadig meget godt norsk«. Det udløste en lang, tavs, ubehagelig stirren, som alle, der har haft lektor Glahn, sikkert tydelig husker, men endelig opløstes den i et stort smil, krisen var overstået. – Historien er nok blevet fortalt på lærerværelset, i hvert fald gav lektor Ussing mig til 1. kvartal mg÷ i svensk. Jeg tror såmænd heller ikke, han kunne høre forskel på de to sprog. Han blev meget vred, da jeg sagde det til ham og beklagede mig over karakteren, men da vi mødtes på Banevejen et par dage senere, blev vi helt gode venner, og han gav mig aldrig siden under mg+ i sine fag.

Ussing prøvede mig i historie. Det gik vist ret godt, selv om jeg langt fra stod mål med en aspirant fra en landsbyskole i omegnen af Glumsø. Han mødte nogle år senere op med Ottosens »Nordens Historie« i 3 bind, og da Ussing spurgte ham, hvilke afsnit han opgav, svarede han »Det hele«!

Derefter tren en væver lille mand ind, adjunkt Hjort, men da jeg røbede solidt kendskab til de brune pletter på undersiden af bregnebladene (sporehushobene), syntes han, det kunne være nok, og uden at forhøre mig om loppen (hans øgenavn) overlod han mig til lektor Fr. Matthiessen.

Denne havde en lille aversion mod københavnere og morede sig derfor med at spørge »Hvor er nord?«. Nu drejede det sig jo om fysik, så jeg bad om et kompas, så skulle jeg nok sige det. »Ha«, sagde M., »de københavnere ved heller ingen ting! Se på træstammerne om dagen, mosset sidder på nordsiden. Se efter Nordstjernen om aftenen. Kender du forresten Orion?«. »Næh«. »Ja, men ser du da aldrig på stjernerne?«, spurgte han opgivende. »Jo«, svarede jeg, det gør jeg så tit, men jeg har aldrig lagt mærke til, at der stod navne på dem!«. Nu skød M. brillerne op i panden og gloede på mig som før lektor Glahn, og jeg blev helt bange for, at jeg havde været for fræk. Dog, lidt efter gav M. et latterbrøl fra sig, og jeg følte mig svært lettet. Det var hele prøven i fysik.

»Så skal vi snakke lidt kemi«, sagde lektor Kresten Simonsen, der derefter trådte ind. Det foruroligede mig noget, for, som jeg meddelte, det havde vi i mellemskolen ikke haft siden 1. halvdel af 3. mellem. »Ja, ja, det går nok alligevel«, trøstede S., og så talte vi hyggeligt om klorofyl og kultveilte og planternes næringsomsætning i det hele taget, så jeg følte, det gik ganske tilfredsstillende. Jeg tror, Kresten Simonsen er den største virkelige pædagog, jeg har mødt i hele mit liv. Det viste sig også senere, da jeg var gymnastikassistent. Da kom han undertiden på lærerværelset, hvor snakken gik højtlydt i flere grupper, men når S. talte, lyttede alle, selv

lektor Poul Helms, der ellers dominerede samtalen.

Henad 4-tiden om eftermiddagen samledes aspiranterne på Stengangen, og rektor Raaschou-Nielsen, fulgt af sekretær adj. Hjort, kom højtideligt ud fra kontoret og meddelte dommen. Kun seks – jeg husker ikke af hvor mange – blev optaget, én endda kun, hvis han ville gå 4. mellem om; han var ganske vist ret ung, men havde dog mellemskoleeksamen med ug+. Min rejsekammerat fra Ballerup måtte vende hjem med sin søn, der var dumpet. Hans klassekammerat blev optaget, men dumpede ved oprykningsprøven til 2. g. De havde begge præliminæreksamen med udmærkelse, men sådan noget afficerede ikke lærerne på Sorø Akademi. Sidstnævnte tog sporenstregs til Tandlægehøjskolen, hvor præliminæreksamen med udmærkelse gav adgang uden prøve. 3 år efter var han tandlæge og fik siden en kæmpepraksis med mange assistenter på Amager. – Han må da takke de gode lærere på Sorø Akademi! Alle nyoptagne elever fik også ret lave karakterer det første kvartal. Det havde den store behagelighed, når karaktererne steg de følgende kvartaler, at lærerne kunne anse det som følge af deres udmærkede undervisning, eleverne troede, det skyldtes deres geni, og forældrene glædede sig over deres »flittige« poter. Rektor mente ganske vist, at flid var en sjælden vare i Sorø. Samme anskuelse havde lektor Matthiessen åbenbart også. Han var engang lige ved at skrive »flittig og flink« i min karakterbog, men betænkte sig med ordene: »Jeg skriver flink, for du er sgu ikke flittig«. Nå ja, hvilken normal skoledreng anser ikke sig selv for velbegavet, men ser med nogen foragt på »tyreka'le«?

Næste »optagelsesprøve« fandt sted første skoledag efter ferien. Spændt og forventningsfuld stod man på Stengangen, og hurtigt blev man kigget ud af »de gamle«. To af dem, som viste sig at være klassens bedste »kuglesjovere«, Gunner Wittrup og Børge Lund (»Lars«), kom hen og slog mig på skulderen. »Ka' du spille fodbold?« »Ja«. »Ka' du sparke med venstre ben?« »Ja, selvfølgelig. Når jeg har to ben, kan jeg sparke med dem begge«. »Ha«, sagde de og slog sig på lårene af grin. De tænkte vel: »Han aner intet om fodbold«, men tilsagde mig dog at møde til træning på »Grønne« efter skoletid. Han *kunne* sparke med begge ben!

Dengang var skoletiden fra kl. 7,50–12,10 og fra 15–16,30, men om onsdagen var der samlet skoletid, så eftermiddagen kunne benyttes til større udflugter, og den første onsdag blev jeg inviteret af klassekammeraterne Poul Hansen og Valdemar Mathiesen på rotur til Bøgeholm og Ægir i en af skolens både, og dermed følte jeg mig helt optaget blandt kammeraterne. Og dog, én prøve manglede. Samme onsdag gik jeg alene fredeligt og spiste min mad på en af stierne nær den nuværende friluftscene, da jeg mødte to 2. g'ere. Af en eller anden grund meddelte den ene, senere distriktslæge i Jylland, at han skulle sørge for, at jeg fik »klasseklø« (dvs. man skulle

slås med først den stærkeste, så den næststærke osv. hele den »fornærmede« klasse igenem). Det var jo kedeligt nok, men noget for noget, så jeg lovede ham i så fald tæv hver gang, vi senere måtte mødes. Jeg hørte ikke mere om den sag og har for resten heller ikke siden hørt om eller set klasseklø praktiseret.

Således var min indledning til tre herlige år på Sorø Akademi

Trygve Hogstad (S 1924)

Stephani Johannis Stephani i Notæ uberiore in Historiam Danicam Saxonis Grammatici, Sorø 1645, genoptrykt og udbudt i subskription på Museum Tusulanums forlag (Institutet for klassisk Filologi, Fiolstræde 10, 1171 København K).

»Stephanus' Saxoudgave og -kommentar, København og Sorø 1644–5, er højdepunktet af dansk filologi i »det lærde århundrede«. Udgaven af Saxo er den første kritiske tekst af denne forfatter, med talrige overbevisende tekstrettelser, som er overtaget af senere udgivere. *Notæ uberiore*, som er genoptrykt, er endnu uovertruffen som almen og sproglig-stilistisk kommentar til Saxo, og den indtager en enestående plads i filologiens historie, idet en middelalderforfatter her for første gang gennemkommenteres med samme grundighed og alsidighed som en klassisk tekst. Genoptrykket er forsynet med en indledning af dr. pihl. H. D. Scheplern og en konkordans, der letter anvendelsen af værket i sammenhæng med den nyeste udgave«.

Camera Sorana

Fra venstre, 1. række: Børge Lund, Dan Frørup; 2. række: Walter Førster, Ebbe Lauridsen, Povl Hansen, Werner Boesgaard (med Matthiessens stok »Bruno« – i arv fra rektor Hoff!); 3. række: Poul Kann, Poul Grønbech, Kay Wiibroe Segel, Tórarin Evensen, lektor Frederik Matthiessen (S 1875), Karl Hasselbalch, Holger Stoltz-Andersen.

Hwasshington

Niels Hvass (S 1959) fortæller til redaktør Hjalmar Havelund (»Hjalmars Hjørne«, Berlingske Tidende 25.9.1977) en forbavsende historie om, at det er den danske slægt HVASS, der har givet navn til den amerikanske slægt WASHINGTON! Niels Hvass kunne dokumentere påstanden ved at fremlægge fotokopier af et par sider i værket »Den dansk-amerikanske Historie«, hvor følgende står at læse: »Kort efter Frihedskrigens ophør var *George Washington* indbudt af »Det skandinaviske Selskab« i Philadelphia, som havde gjort landets præsident til æresmedlem.

Under mødet rejste Washington sig og udtalte følgende: »Mine herrer, jeg har en lille overraskelse til Dem«. Der blev spændt forventning blandt de tilstedeværende skandinaver. »Den første stamfader, af hvilken min familie kan finde spor«, fortsatte Washington, »kom fra Jylland omkring år 900! Det var en dansker ved navn Hvass«. ---

»Det menes«, forklarede Niels Hvass den undrende redaktør Havelund, »at man har talt om »Hvass in town«, og at det siden er blevet til Washington«. ---

»Men det er ikke Washington, vi i familien er mest stolte af«, tilføjede Hvass, »det er vi af en Hvass, der ejede herregården Kaas i Nordjylland. Han blev henrettet som anden mand efter Skipper Clement«.

Gamle soranere

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i marts 1978:

3. Journalist Bjarne Alsinger (f. 1928), Asmildvej 11, Overlund, 8800 Viborg.
4. Læge Jørgen Aunt (f. 1928), Fasanvej 31, 3660 Stenløse.
4. Direktør Hans-Eyvind Christensen (f. 1928), sidste adresse: Rosenlund, Kirkevej, 5652 Nørre-Søby.
4. Regnskabschef Erik Kaa (f. 1918), Grønnevej 247, 2830 Virum.
6. Regnskabschef Carl Johan W. Schmidt (f. 1888), Ved Volden 12, 1425 København K.
8. Overpolitibetjent Helge Andersen f. 1918), Snorregade 3, 2., tv., 2300 København S.
9. Advokat Jørn Ahlers (f. 1918), Peblinge Dossering 14, 2200 København N.
11. Skibsfører Torben Scheibel (f. 1928), Rosensvej 11, 3700 Rønne.
13. Civilingeniør Jørgen Hansen (f. 1888), Godthåbsvej 114, 2000 København F.
14. Forpagter Eggert Georg Hansen (f. 1908), Castrupgård, 4250 Fuglebjerg.

19. Designer Jacob Brandt (f. 1918), Nørrebrogade 53 B, 2200 Kbh. N.
20. Materielforvalter Eyvind Westergaard (f. 1928), Skolevænget 14, 2800 Lyngby.
21. Arkitekt Verner Stubbe Teglbjærg (f. 1908), Bangsbo Plads 51, 2720 Vanløse.
22. Læge Erik Brandt (f. 1928), Østergade 12, Hundborg, 7700 Thisted.
25. Læge Thomas Glenthøj (f. 1928), Rødbyvej 11, 4895 Errindlev.
27. Overassistent Ingeborg Hvam (f. 1898), Bregnerødvej 77 C, 3460 Birkerød.
28. Læge Niels Harboe (f. 1918), Svanemøllevej 68, 2900 Hellerup.
28. Assistent Johs. Krarup (f. 1918), Stensballe Strandvej 25, 8700 Horsens.
28. Havearkitekt Poul Krarup (f. 1918), Newark, Morristown, New Jersey, USA.
28. Dommer Sigurd L. Møller (f. 1903), Vattruphus, Thorning, 8620 Kjellerup.
28. Prokurist Erik de Padua Pohl (f. 1928), Tranegårdsvej 4, 2900 Hellerup.
30. Direktør Jesper Illum (f. 1928), Langs Hegnet 33, 2800 Lyngby.
31. Autoforhandler Hugo Jensen (f. 1928), Krogagervej 12 B, 4180 Sorø.

Per Løvetaand (R 1944), arkitekt M.A.A., talsmand for Christiania, formulerer (Dagbladet 3.2.1978) fristadens egen kommentar til Højesterets dom om »rømning uden varsel«:

»Tilbage er kun at håbe på en politisk løsning for Christianias fortsatte eksistens. Vi er ikke indstillet på at flytte. En omgående rømning ville i følge Københavns stadslæge H. E. Knipschildt medføre store ulykker. — Mange af de mennesker, som er blevet forholdsvis stabiliserede i Christianias miljø, vil vi se inden for socialvæsenet eller kriminalforsorgen til stor belastning for samfundet og til ulykke for dem selv, siger stadslægen. Han påpeger, at Christiania har løst problemer, som samfundet ikke har kunnet klare, og at ulemperne i forbindelse med fristaden langt overvejes af fordelene. Statsminister Anker Jørgensen tilsluttede sig i en udtalelse Østre Landsrets betænkelse ved at rømme Christiania nu på baggrund af, at der vil gå nogen tid, inden Københavns kommune kan indlede byggeri på arealet. »Hvorfor skulle vi nu stærkt og voldeligt gå ud og rydde Christiania, når der vil gå nogen tid, inden der kan bygges på området, sagde Anker Jørgensen«.

Jørgen Raaschou-Nielsen (S 1955), arkitekt M. A. A., har konstrueret en bemærkelsesværdig lampe, som opfylder menneskets krav om både behagelig og funktionel belysning. Skærm og pære går op i en højere æstetisk og funktionel enhed. Lampen, der foreligger i flere farver og størrelser som pendulskrivebords- og standerlampe, er på kort tid blevet en stor succes i udlandet. Raaschou-Nielsen's lampe produceres af firmaet Fog & Mørup under navnet »Athene«.

Leif Blædel (S 1942), journalist, har skrevet en bemærkelsesværdig lille bog om *Fremskridtspartiets* politik. Bogen anmeldes af »c. j.« i Dagbladet den 12.11.1977, hvorfra vi citerer: »Forfatteren har prøvet at tage alle partiets forslag alvorligt og har søgt gennem beregninger at finde ud af, hvordan vort samfund så ville blive. Udgangspunktet er Fremskridtspartiets ændringsforslag til finansloven, og gennem beregningerne argumenterer han sig frem til, at man via Fremskridtspartiets spareforslag på finansloven ville få 304.000 arbejdsløse i Z-land. Det er en udmærket lille bog at have ved hånden, når de årlige 800 eller 1000 ændringsforslag til finansloven fremsættes af Fremskridtspartiet. Den ligner i nogen grad den gennemgang, to socialdemokratiske folketingsmænd tidligere har foretaget i bogform, og beregningerne i begge anfægtes naturligvis voldsomt af Fremskridtspartiet. Til trods herfor burde alle sympatisører af eller medlemmer af Fremskridtspartiet gøre sig den ulejlighed at læse den. Hvordan man end kan skændes om beregningerne, siger de dog noget om, hvordan vort samfund ville blive, såfremt vi skulle følge Glistrup ind i Z-land«.

Paul Nedergaard (S 1914) nåede ikke at fuldføre værket »Dansk Præste- og Sognehistorie«. Ved sin død 1970 manglede han endnu kun Haderslev stift. Provst Vilh. Dickmeiss skriver i Berlingske Tidende den 29.1.1978 (»Kirkegrænsen og rigsgrænsen«), at værket nu vil blive afsluttet, idet kirkehistorikeren Pontoppidan Thyssen har påtaget sig færdiggørelsen, hvad alle i dansk kirkehistorie interesserede vil være ham taknemmelige for. Det 10. bind påregnes at omfatte ca. 10 hæfter a 80-100 sider og tænkes udsendt med ca. 2 hæfter pr. år.

Her præsenteres vi nu for de første to hæfter, hvoraf hæfte 1 er en indledning til hele 10 bind, medens hæfte 2 behandler Haderslev domprovsti. Hæfte 1 er umiddelbart det mest interessante, fordi man her får et overblik over stiftets historie og udvikling gennem tiderne, idet man dog særlig beskæftiger sig med tiden efter 1850.

Det er et bevæget stykke slesvigsk og dansk kirke- og kulturhistorie, der her oprulles for læseren. Indgående bliver personligheder som biskopperne Bertel Godt og Th. Kaftan samt sognepræst Hans Tonnesen behandlet. Kirkehistorikeren Urban Schrøder, Varnæs, afslutter hæftets sidste afsnit: Tiden efter 1920. Han ender sin fremstilling med at stille nogle spørgsmål af utvivlsomt overraskende karakter for de fleste læsere. Urban Schrøder betvivler nemlig, om det var til gavn for Nord-slesvig såvel som for det gamle kongerige, at kirkegrænsen blev slettet sammen med rigsgrænsen 1920. Urban Schrøder har sine grunde til at stille spørgsmålet, og hans argumentation kan ikke uden videre fejles af bordet.

Ole Perch-Nielsen (S 1950), departementschef, har modtaget Storridderskorset af den islandske Falkeorden.

Kay Wiibroe Segel (S 1925) skriver i Kolding Folkeblad 28.4.77, at det i dag ikke mere er konge eller kirke, der kan gøre en virksomhed eller et erhverv fredløs, men foreninger, råd, nævn etc. Denne uhyre magt, som foreninger etc. har tiltaget sig, må underkastes en samfundsmæssig begrænsning. Det hæster!

Wolmar Veik (S 1917) i Assens har tilsendt redaktionen nogle storartede fotos, blandt andet fra skolekomedier (1915-16) og Balduz-møde (1915), for hvilke vi takker hjerteligt; de vil efterhånden - Deo annuente - vise sig i Soraner-bladet.

Herloviana

Sven Tito Achen (Herlufsholm S 1940), forlagsredaktør, redaktør af »Herlovianeren«, har modtaget Ridderkorset af 1. klasse af Finlands Løve Orden.

Dødsfald

BJØRN AAGE WILHELMSSEN (S 1927)
21. juni 1909 - 3. december 1971

JOHS. GUTZON ORSLEFF HANSEN
(R 1944)
29. januar 1928 - 24. oktober 1973

PREBEN MARTINY (1934)
15. august 1917 - 20. august 1977

MARTIN JENSEN (S 1944)
2. marts 1925 - 22. oktober 1977

VALDEMAR HASTRUP MATHIESEN
(S 1924)
16. oktober 1905 - 27. december 1977

ROBERT THORBJØRN PORSILD (S 1918)
28. december 1898 - 30. december 1977

POUL ANDREAS POULSEN (S 1920)
12. oktober 1901 - 23. januar 1978

PAUL MEYLING KLEM (S 1924)
24. august 1905 - 5. januar 1978

Ingeniør Paul Meyling Klem, San Gabriel, Californien, Søn af Tandlæge Klem i Rudkøbing, Student 1924. Paul Klem rejste efter Eksamen over til sine Forældre, som dengang boede i Amerika, stiftede Familie og arbejdede sig op til Ingeniør. I tre Aar boede vi på Kammer sammen. Jeg fik i ham en god Ven, fin og nobel i sin Færd. Han kom hjem til Danmark på flere Besøg bl. a. til vort 40 Aars jubilæum og vedblev trods den store Afstand at være en trofast Ven.

Mogens Christophersen (S 1924).

Academy Shorts

Filmen om elever på Sorø Akademi påregnes at være færdig i løbet af efteråret 1978. Filminstruktøren Niels Heilmann (S 1942) fortæller til Dagbladet den 19.11.1977, at de første optagelser, der er taget, er samtaler med forskellige elever, hvori de fortæller om deres syn på skolen og om, hvorfor de netop går på Sorø Akademi. »Vi er kommet ret

tæt ind på drengene, på deres meninger og personlige problemer«, siger Heilmann. »Meningen er at give et realistisk portræt af den moderne Sorø-akademist, og dette vil vi så sætte i kontrast til tidligere tiders typer, hvor vi har masser af arkivfilmmateriale til vores rådighed«.

Tidligt på foråret 1978 vil man lave mere ren reportage fra skolens hverdag og dagliglivet på Akademiet. De sidste optagelser til filmen, der skal vare cirka 20 minutter, vil finde sted i løbet af foråret.

Filmen er og bliver fotograferet af den meget talentfulde filmfotograf Dirk Brüel, der har været bag kameraet i adskillige danske film, sidst den fremragende film »Dreng«. Niels Heilmann har produceret adskillige kortfilm for bl. a. Arbejdsgiverforeningen, for Faxe Bryggeri og forskellige undervisningsfilm til folkeskolen.

Bryggeriet Faxe og Kongskilde Maskinfabrik har givet tilsagn om økonomisk støtte til den bemærkelsesværdige film.

Orienteringsmøde for kommende elever til 1. G og HF blev afholdt i festsalen på Akademiet den 31. januar 1978. I følge Dagbladet var lidt over 200 kommende elever, indbudt fra Ringsted, Stenlille, Stenmagle, Dianalund, Fuglebjerg og Sorø skoler – samt deres lærere og forældre, til stede ved mødet. Rektor Arne Østergaard bød velkommen og fortalte kort om de formelle optagelsesbetingelser. Derefter fortalte lektor Boosen om sproglig og matematisk linie og om arbejdet i det hele taget. Lektor Kelstrup redegjorde for arbejdsmetoder og studieteknik og orienterede sluttelig om optagelsesforløbet.

Efter den mere generelle orientering i festsalen vandrede mødedeltagerne op på 2. sal, hvor lærerne havde placeret sig rundt i klasseværelserne med de bøger ved siden af sig, som man bruger. Og her var der lejlighed til at gå mere tæt ind på det faglige indhold, pensumkrav med mere.

Soranske noter

Absalon 850 år. Der er i år alle tiders muligheder for at skabe ry om Sorø viden om, skriver Sorø og Omegns Avis i en interessant og morsomt illustreret artikel den 8.2.78, og fortsætter: Disse muligheder drøftes i denne tid livligt i flere kredse i Sorø. Ved 800 års fødselsdagen i 1928 blev dagen markeret så pompøst og værdigt, at det gav genlyd ud over landets grænser. – Sorø Avis spørger nu med rette: Hvad vil der ske i år? og henviser til Absalon-eksperten Hans Olrik, der i sit hovedværk »Absalon«, I-II., 1908–09, fandt frem til, at Absalon sandsynligvis kan være født to dage før dåbsdagen »Absalon« den 30. oktober. dvs. den 28. oktober som man fejrede som 800 års dag i 1928.

Aktion træbevaring er startet i Sorø, skriver Dagbladet den 7.2.78. Byrådet besluttede i fjor at ofre et større beløb på at redde træerne i Alleen og Fægangen fra den visse død. Adskillige af træerne er der gået råd i, andre er ved at brække over. I går begyndte specialfirmaet Sitas fra København på redningsaktionen. I første omgang sørger det for at standse forrådnelsen i de gamle sår efter afsavede grene. Nogle træer er så store, at den kraftige krone truer med at brække. Specialisterne skal forhindre dette ved at spænde trækronen sammen med stålwirer.

Amtsgården kommer til at give Sorø et splinternyt ansigt. Det synes allerede klart, skriver Sorø og Omegns Avis i en stort opsat artikel den 16. november 1977, at amtets fem villaer i Alleen – på strækningen Fru Inges Vej til Albertikrydset – alle bliver ofret for det betydelige byggeri. Bedømmelsen af i alt seks forslag til amtsgården blev foretaget af Vestsjællands Amtsråd den 19. december 1977, og en uge forinden havde økonomiudvalget udarbejdet sin anbefaling. Seks arkitektfirmaer – herimellem Søren Lotz (R 1947) & Leif Madsen, Sorø – havde anonymt indsendt idéprojekter præsenteret på en lukket udstilling i amtsrådsalen.

Knallertkørsel ad skovstien fra Kongebroen til Skjolden kan ikke accepteres af Sorø byråd, men hvordan skal forbudet håndhæves? spørger Sorø og Omegns Avis den 9.11.77: Det er ganske vist politiets sag at påse, at et skilt med »Knallertkørsel forbudt« bliver respekteret, men det er umuligt at postere en betjent dagen igennem ved nedkørslen fra hovedvejen! – Resultatet bliver med sikkerhed det efterhånden gammelkendte her til lands: Demokratisk vedtagne påbud negligeres bevidst af et rabiat mindretal med det formål at terrorisere flertallet!

For en ordens skyld skal vi gøre opmærksom på, at der på en mur i Akademiets gartnergård er ophængt en stige, et reb og en lang stang med et net i enden. Det kan forhåbentlig være til nytte, hvis nogen skulle gå

gennem isen. Denne foranstaltning er gjort bl. a. fordi der 1. juledag druknede en hund i en våge i isen på Sorø Sø. Så husk, kære soraner, hold din hund i snor, når du færdes i Akademihaven.

Frokosttalere

Da det ved redaktionens slutning ikke har været muligt at opnå endeligt tilsagn fra udvalgte taler-emner, vil frokosten i marts ikke kunne mønstre nogen specielt indbudt taler.

Bodil Wille Møller.

Memo

Soraner-frokost den første torsdag i hver måned (kl. 12), den 2. marts, 6. april, celebreres indtil videre i Frederiksberg Raadhuskælder, Smallegade 1, 2000 København F., tlf. (01) FA 6666. Tilmeldelse pr. telefon er ikke nødvendig. Vi mødes mellem 12,00 og 12,15; spisningen - der er valgfri - tager sin begyndelse omkring 12,30 og varer til omkring 14,00.

Nachspillet udfolder sig sædvanligvis (fra omkring 14-tiden) hos Prætoria, Henrik Steffens Vej 2, 1866 København V., hvor soranere, der er forhindret i at komme til frokost, er velkomne.

ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

Direktør, cand. jur. Svend Clausen
(Soransk Samfunds næstformand)
Amaliegade 21 A, 1.
1256 København K
(01) 13 51 05, (03) 19 12 35

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

SORANERBLADET: Redaktion

Paul Rantzau
c/o Bergsøe, Bülowsvej 24, 1870 København V.
Tlf. (01) 31 87 31

SORANERBLADET: Administration

Statsautoriseret revisor (Soransk Samfunds revisor)
E. Lüders-Thomsen
Frederiksgade 9, 2. 1265 København K
(01) 15 44 15

Sorø Bogtrykkeri A/S

Alleen 9, 4180 Sorø (03) 63 05 75

3 af 4 radiotelefoner i Danmark er fra Storno

Artillerivej 126, 2300 Kbh. S · Telefon (01) 57 68 00

Storno salgsafdelinger:

AALBORG:

Tarmvej 1
9220 Aalborg Øst
Tlf. (08) 15 88 22

ÅRHUS:

Rudolfgårdsvej 8
8260 Viby
Tlf. (06) 28 11 22

KOLDING:

Adelgade 2
6000 Kolding
Tlf. (05) 52 59 33

ODENSE:

Thulevej 17
5210 Odense NV
Tlf. (09) 16 28 09

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Ryesgade 23
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

Installatør

**B. Quirinus-
Jensen**

Sorø

(03) 63 05 14

Sorø Akademi
I. Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB
AUTOBIANCHI
Salg-Service

Aut. SAAB forhandler
NIELS THIELE
Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK

NÆSTVED
TELEFON 72 25 50

Hvorfor nøjes med en almindelig pilsner, når du kan få en Faxe Fad til samme pris.

JEG ER UPASTEURISERET.

Samme mængde og styrke som almindelig pilsner- og samme upasteuriserede kvalitet som Faxe Fad på dåse.

FAXE
BRYGGERI

-leverandør til det danske folk.